

повинна виплатити МВФ 1 685,483 млн СПЗ (спеціальні права запозичення). Надалі виплати за зовнішніми зобов'язаннями нашої країни перед МВФ складуть у 2023-му році – 1,98 млрд SDR, 2024-му – 1,81 млрд SDR, 2025-му – 1,12 млрд SDR. Загальна сума виплат до 1 лютого 2036 року складала би 8 млрд 059 млн 519 тис. 762 SDR [1, 4].

У зв'язку зі збройним нападом Росії Україна звернулася до МВФ із проханням завершити діючу програму Stand-By Arrangement та виділити Україні екстрену фінансову допомогу в розмірі 1,4 мільярда доларів США через Інструмент прискореного фінансування (RFI). Виконавча рада МВФ 9 березня 2022 року ухвалила відповідне рішення [1, 2, 4].

Програма екстреної підтримки RFI спрямована на фінансування першочергових витрат та нагальних потреб платіжного балансу, що виникають у зв'язку з триваючим воєнним конфліктом, які, якщо їх не вирішити, призведуть до негайного та серйозного економічного зриву.

Україна щомісяця потребує фінансової допомоги у розмірі 5 млрд доларів, щоб підтримувати свою економіку. За прогнозами МВФ через військові дії економіка України скоротиться на 35% [3, 4].

В таких умовах необхідно зміцнювати співпрацю між Україною і МВФ. Країна може залучати кредити МВФ для проведення реформ, погашення дефіциту державного бюджету та платіжного балансу, модернізації чи створення нових технологій тощо. Відповідно, таке кредитування є надзвичайно вигідним завдяки низьким процентним ставкам по кредитах та можливості пільгового відстрочення платежів. Надаючи нашій державі кредити, МВФ повинен мати гарантії їх повернення і впевненість у платоспроможності країни в майбутньому. Керівництво МВФ ставить високі вимоги до української влади задля проведення реформ, які зміцнюватимуть економіку, стимулюватимуть збільшення надходжень до бюджету, зростання макроекономічних показників.

Розвиток співпраці України з МВФ дасть змогу відновити економіку держави після війни, закінчити розпочаті і проводити нові реформи в економічній, фінансовій, соціальній сферах, підвищити рівень життя населення, зміцнити курс гривні по відношенню до іноземної валюти. Отриманні кредитні ресурси потребують посиленого контролю за їх цільовим використанням, оскільки збільшують обсяг державного боргу, а це негативно позначається на соціально-економічній ситуації та поглиблює фінансову кризу в країні. Тому першочерговими завданнями нині є проведення програми економічних перетворень, які розвиватимуть економіку, стимулюватимуть розвиток бізнесу, збільшуватимуть дохідну частину бюджету та покращать стан платіжного балансу. Подальша співпраця України з МВФ повинна ґрунтуватися не тільки на покритті дефіциту бюджету, а на залученні додаткових коштів для відновлення і модернізації національної економіки, її переходу на інвестиційно-інноваційну модель розвитку.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Представництва МВФ в Україні. URL: <https://www.imf.org/en/Countries/ResRep/UKR>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>
3. Офіційний сайт Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Міжнародного Валютного Фонду, URL - <https://www.imf.org/en/Home>

Устинов Д. В., здобувач вищої освіти 3 курсу, група ФК-191
Науковий керівник – **Парубець О. М.**, д.е.н., професор
Національний університет «Чернігівська політехніка»(м. Чернігів, Україна)

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ УКРАЇНИ

Платіжні баланси почали складати на початку 20-х років минулого століття. В 1947 р. Організацією Об'єднаних Націй (ООН) було розроблено і опубліковано схему складання платіжного балансу. Міжнародний валютний фонд (МВФ), як спеціальне агентство ООН у

1948 р., розробив Рекомендації по складанню платіжного балансу на основі міжнародних стандартів. На сьогоднішній день усі країни-члени МВФ, зокрема і Україна, при складанні платіжних балансів керуються шостим виданням зазначених рекомендації від 2009 р.

Платіжний баланс як статистичний звіт, в якому відображаються економічні операції між резидентами і нерезидентами за визначений період часу, має велике значення для оцінки зовнішньоекономічної діяльності країни та сталості розвитку її міждержавних торговельно-економічних і фінансових зв'язків. Цим і обумовлюється актуальність обраної теми.

В роботі буде проаналізовано стан платіжного балансу України за січень-квітень 2021-2022 рр. В процесі аналізу будемо використовувати офіційні дані Національного банку України, Державної служби статистики України, Митної служби України тощо.

Основними агрегатами платіжного балансу є баланс поточного рахунку, баланс фінансового рахунку, зведений баланс. Баланс поточного рахунку включає баланс товарів, баланс послуг, оплату праці, виплату процентів і дивідендів, а також поточні трансферти. До балансу фінансового рахунку входять прямі інвестиції, портфельні інвестиції, іноземні кредити, торговельні кредити, готівкова валюта поза банками.

Аналіз зазначених показників платіжного балансу наведено на рис. 1.

Рисунок 1 – Аналіз показників платіжного балансу за січень-квітень 2021-2022 рр.
Джерело: складено автором на основі [1, 2, 3].

Згідно до наведених на рис. 1 даних за січень-квітень 2022 р. маємо профіцит поточного рахунку в розмірі 3,2 млрд дол. США. За аналогічний період 2021 р. платіжний баланс мав дефіцит поточного рахунку, а саме 0,4 млрд. дол. США. Така різка зміна відбулася за рахунок зростання вторинних доходів, які зумовлені отриманням грантів від міжнародних партнерів та гуманітарної допомоги, а також мав місце вплив скорочення виплат за інвестиційними доходами. У січні-квітні 2022 р. спостерігається зростання дефіциту зовнішньої торгівлі товарами та послугами до 1,6 млрд. дол. США. В аналогічному періоді 2021 р. розмір дефіциту складав 0,4 млрд. дол. США. Збільшення розміру дефіциту балансів товарів та послуг обумовлюється перевищенням обсягу

критичного імпорту над експортними надходженнями, зростанням витрат громадян України, що знаходяться за кордоном.

Далі пройдемося по окремих статтях платіжного балансу. Експорт товарів зменшився на 51%, а імпорт – на 45,7% (в порівнянні з квітнем 2021 р.). Обсяг експорту товарів становив 2,4 млрд дол. США. Найбільше зазнав змін експорт продовольчих товарів – на 52,8%. У квітні 2022 року найбільше номінальне зниження було експорту до Азії.

Обсяг імпорту становив 2,7 млрд дол. США. Імпорт енергоносіїв скоротився на 17,2%. Імпорт неенергетичних ресурсів зменшився на 51,1%.

Дефіцит торгівлі послугами становив 785 млн дол. США для порівняння у квітні 2021 року профіцит становив 347 млн дол. США.

Баланс первинного доходу склав 783 мільйони доларів США (дефіцит у квітні 2021 року становив 491 мільйон доларів), що відбулося через скорочення виплат доходів від інвестицій на 81,2%, у той час надходження за статтею “оплата праці” впав лише на 6,1%.

Зростання профіциту балансу вторинних доходів до 1,4 млрд дол. США (в квітні 2021 року 344 млн дол. США) слугувало надання грантів та гуманітарної допомоги для України.

Чисте зовнішнє кредитування (загальний баланс поточних рахунків і рахунків капіталу) у квітні становив 1,1 млрд дол. США (у квітні 2021 року – 48 млн дол. США).

Щодо фінансового рахунку, то чистий відплив був 1,9 млрд дол. США (у квітні минулого року навпаки, чистий приплив становив 747 млн дол. США) і відбулося це через відплив за операціями приватного сектору.

Зведений платіжний баланс мав дефіцит в 783 млн дол. США (квітень 2021р. – 795 млн дол. США [1, 2, 3].

Далі зупинимося на аналізі припливу і відпливу валюти в платіжному балансі за січень-квітень 2021–2022 рр..

За наведеними на рис. 1 даними, обсяг торгового кредиту, наданого нерезидентам українськими резидентами, цього року значно зріс із 500 мільйонів доларів у січні-квітні 2021р. до 5,2 мільярда доларів за відповідний період 2022 р. Це свідчить про зменшення повернення валютної виручки експортерами.

При цьому з січня по квітень 2022 р. значна кількість іноземної валюти надходила до таких статей платіжного балансу:

- на 4,2 млрд дол. США збільшено баланс оплати праці резидентів-нерезидентів;
- на 4,1 млрд дол. США зросли поточні трансферти від нерезидентів;
- на 2,2 млрд дол. США отримано іноземних кредитів сектором державного управління.

З точки зору фінансового рахунку в цілому, з січня по квітень 2022 року чистий відтік рахунку становив 7,3 мільярда доларів США, а за той же період 2021 року чистий приплив – 300 мільйонів доларів США. Чистим одержувачем коштів фінансового рахунку платіжного балансу був державний сектор, який отримав 1,7 млрд дол. США [1, 3].

У підсумку можна зазначити, що підтримка платіжного балансу у січні-квітні 2022 р. відбувалася, в основному, за рахунок міжнародної фінансової і гуманітарної допомоги. Негативними моментами у платіжному балансі є ситуація, коли вітчизняні експортери за рахунок валютної виручки надають кредити нерезидентам інших країн. Натомість стало неможливим отримання зовнішнього комерційного кредиту у зв'язку з підвищенням ризику здійснення кредитних операцій та відтоку іноземних інвестицій, особливо з приватного сектору.

Список використаних джерел

1. Богдан Т. Платіжний баланс України: основні вектори змін 2022. URL : https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/519139_platizhniy_balans_ukraini_osnovni.html.
2. Платіжний баланс у квітні 2022 року / Національний банк України. 2022. URL : https://bank.gov.ua/files/ES/State_m.pdf.

3. Про складання платіжного балансу України. Постанова Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 17 березня 2000 р. N 517.

4. Статистика зовнішнього сектору / Національний банк України. URL : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#1>.

Червко А. І., здобувачка вищої освіти 3 курсу, група ФК-191
Науковий керівник – **Парубець О. М.**, д.е.н., професор
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО СОЮЗУ В КРАЇНАХ ЄС

Економічний та валютний союз Європейського союзу є прикладом успішного та розвинутого регіонального валютного угруповання. Цей союз був створений в протидію долару, який у 70-х роках почав збільшувати амплітуду коливання.

Звичайно, введення євро в обіг не було процедурою одного року. Це був довгий процес: спочатку потрібно було зрозуміти формат валюти, її назву та дизайн, а далі вже йшов запуск «друкарського станку». Спочатку євро було введено у безготівковому вигляді опівночі 1 січня 1999 року. Це було зроблено для того, щоб можна було надрукувати достатню кількість реальних банкнот та вирішити всі питання з цього приводу. Перед випуском євро у готівковий обіг у 2002 році, Євросоюз зіткнувся з низкою проблем щодо прав логотипу та дизайну валюти [1].

Валютний союз, який отримав такий успіх, зараз потерпає низку проблем від свого ж успіху. Союз, який починався з 6 країн, в деякі часи мав значення до 28 країн у своєму складі. На 2022 рік європейський союз налічує 27 членів. При цьому євро введено в обіг лише у 19 країнах. Причина такої відмінності полягає у тому, що збільшення кількості членів призводить до того, що країни союзу досить сильно різняться між собою, особливо в економічних показниках (таких як ВВП, ВВП на душу населення і т. п.). Звичайно, це є результатом різниці між країнами в масштабах, кількості населення та географічного розташування та інших факторів. Всі ці фактори впливають на той факт, що євро стало досить чутливою валютою до будь-яких потрясінь в країні-союзнику. За свою історію існування валюта та союз мали декілька найбільш ризикових точок (табл.1).

Таблиця 1 – Проблеми валютного союзу країн ЄС за період існування євро

Роки	Подія	Процеси
2008-2009	Світова фінансово-економічна криза	Поступове ослаблення євро щодо долару протягом наступних 2-3 років. Особливо важким був період 2010 року. [6]
2015	Боргова криза в Греції	Нестабільна ситуація Греції в союзі. Коливання євро в результаті нестабільності країни-члена.
2016-2020	Велика Британія покидає ЄС	Велика Британія прийняла рішення про вихід із ЄС, що призвело до політичної кризи, яка негативно вплинула на стан валюти.
2020-2022	Covid-19 (Коронакриза)	Локдауни призвели до скорочення темпів економіки країн Європи. Велике збільшення видатків на медичну та соціальну допомогу при зменшенні доходів [4].
2022	Вторгнення росії в Україну	Дестабілізація світового ринку. Перетворення росії на країну-ізгой. Можлива перспектива розширення європейського союзу та блоку НАТО.

Джерело: складено на основі [2-8].

Основні проблеми мали глобальний характер, проте вони в першу чергу починалися з найслабкіших країн зі спільною валютою. Ще після Другої світової війни південна частина Європи розвивалася з меншими темпами в порівнянні з північною. Такими країнами є Греція, Італія, Португалія, Іспанія та Кіпр [2]. Ця проблема є наслідком попередньої — не всі країни валютного союзу можуть конкурувати зі своєю продукцією